

2. Kuidas tehakse IT-d. Teine töönael

10 aastat tagasi - 15.03.2016 Autor: [Siim Veskimees](#)



2. Teine töönael

(jätkub)

Sel ajal käis ta mu juures üldse tihti. Ausalt öeldes arvasin esimesel õhtul, et ta keerab vindi kõvasti üle, ent nädal hiljem rääkis ta põhimõtteliselt sedasama ja sain ka võtme ta meeleolu mõistmiseks.

„Hallid seinad. No millised siis veel? Sellised valkjashallid. Täiesti ilmetud. Või siiski – ühel seinal suur maailmakaart. Ja sellel oranž lipik. Kambodža peal. Seal on ilmselt keegi käinud. Õnnelik inimene.”

„Kõikjal on parem kui siin...” ei suutnud ma ütlemata jätta.

„Mõnikord on see tõsi. Oled ju ka lugenud Terry Pratchettit? Ükskõik kui hoolikalt valitaks värve mistahes universumi mistahes ametiasutuse tarvis, tuleb välja kas okseroheline, rövepruun, nikotiinikollane või kirurgiaga seonduv roosa. Ja kõik need haisevad keedetud kapsa järele.”

Ta mühatas. „Nagu ikka, oskab Eesti reaalsus üle lüüa ka kõige süngemad fantaasiad. Meil tuleb välja ainult hall. Ei midagi muud. Ainult – hall. Vahelduseks tolmundhall ja surnudhall.

Ja isegi keedetud kapsa lõhna ei ole. Õhk on lihtsalt elutu. Sumbunud. Aknad muidugi ei avane ja ventilatsioon on... hm, optimeeritud.

Ja siis sa istud seal keset helisevaid telefone, klaviatuuriklõbinat ja pidev mula." Ta tõstis pilgu. „Sa oled kirjanik. Pane see kõik kirja.”

„Ole mureta,” sõnasin ähvardavalt. „Aga sina võiksid algmaterjali koguda.”

„Ma teen seda. Mida mul seal hetkel teha ongi? Lugada, natuke omi asju kirjutada. Päriskirjutada ei julge – põhimõtteliselt kõike jälgitakse.”

„Ehk siis on töö ja see, mida sa seal teed. Minumeelest läksid sa sinna tööle?”

„Tööle? Jah...” Ta nuuksatas. „Möödunud on kümme aastat mu viimasest ametlikust töökohast. Sinuga olen aus – olen Siseorganites sellepärast, et kukkusin läbi. Tuli masu ja ma ei saanud enam hakkama. Olin sunnitud selle näruse koha vastu võtma sellepärast, et mul on viimased aastad olnud miinusmärgiga ja olen tühjaks saanud. Võtsin vastu töö, mis on palju allpool minu taset. Töö, millele võin varvastele tõusmata pähe kusta!”

Ta kogus end tasapisi. Kaks klaasi Paul Giraud'd läks järjest. „Ma pidin loobuma oma vabadusest ja tõmbama otsad kokku,” lausus ta vaikselt, pilk maas. „Minu päevad ei ole enam toimekad, ma ei saada enam naisi-lapsi tööle-kooli, ei istu enam arvuti taha ja alusta tegutsemist... Neetud, ma ju tean, mida ma teen! Ma oleksin hakkama saanud, kui... Ahh perse, ma ei otsi süüdlasi. Ma kukkusin läbi. Ent ma nautisin seda, mida tegin! Loll mees... Tahtsin siin näruses paigas ausat äri ajada, ei tahtnud parteidele katust maksta ja ei taibanud ka õigel ajal Soome või Rootsi ära minna.”

„Kui sa alustad nii negatiivselt...”

Ta lõi käega. „Naiskolleegid on üle vaadatud, mingit tegemist on juba tekkinud. Aga esimene uudsus on lahtunud ja see hakkab kohale jõudma, et ma olengi tööl. Eesti riigiasutuses.” Ta keerutas tühja klaasi käes. „Ei, pokkerinägu oskan ma hästi teha. Suud oskan ka kinni hoida. Kui väga vaja on. Ma tean, et palju saab ära teha suhtumisega ja tegelikult olen otsustanud tööd teha. Võtta seda kui kasulikku kogemust. Mis aga ei muuda fakti, et mu tuju on seal, kus nõrgematele inimestele kirjutatakse depressiooniravimeid.”

Ta kirtsutas nina. „Aga see on täie raskusega kohale jõudnud – et olen üks sellest vesikivina rahva kaela peal elavast ametnikehordist. Olen aus – olen seal sellepärast, et mul läks halvasti. Ja sellepärast on päev, mil võtsin vastu töökoha Siseorganites, üks mustemaid minu elus.”

Jõime.

„Olgu, räägi nüüd, mida sa seal päriselt teed?”

„Noh, esimeseks anti mulle hallata geograafilised infosüsteemid.”

„Neid sa tunnend? Neist oli vist töölevõtmiselgi juttu?”

„Jah, Siseorganites on paar töötavat süsteemi ja üks suur Projekt. Tegelikult PROJEKT – isegi suurest algustähest on vähe. Kogumaksumus kõvasti üle poole miljoni, kaasnevad kulud kardetavasti teist sama palju. Aga neid viimaseid ei arvesta keegi, need tulevad üllatusena.”

„Kaasnevad kulud tulevad üllatusena?”

Ta turtsatas. „Tead ju, mis on boheemlase tunnus? Kui telefoni- ja üüriarved on „ettenägematud kulutused”. Kui aga terve riik mängib mängu, et „unustame need kulud hetkeks ära, küll elu lahenduse toob”, on tulemuseks... jah, see, mida sa enda ümber näed. Projektiraha tuleb muide Šveitsi riigilt.”

„Miks?”

„Ausõna, ei tea. Aga ju siis on kusagil maailmas häid ja teistest hoolivaid inimesi, kuigi see Eestist vaadatuna võimatu tundub. Projekti eesmärgiks on kaasaegne, kaardiga seotud IT-lahendus päästjate töö koordineerimiseks.”

Ohkasin. „Nüüd läks asi laama. Palun tõlgi see inimkeelde.”

Ta läkski käima; üldiselt ta ju naudib IT-ga tegelemist. „Geograafilised infosüsteemid, lühemalt GIS, on arusaadavalt kaardipildiga opereerivad süsteemid. Täpsemalt süsteemid, mis võimaldavad kaardikujutist kasutada mingite muude tööde paremaks tegemiseks. Kaart üksi on ju mõttetu, kaardipilt kui selline on tegelikult ainult illustratsioon. Oluline on asukohaga seotud info ja teatud mõttes on geoinfosüsteem lihtsalt andmebaas, kus on võimalik igale objektile anda kaasa koordinaadid ja – kõige olulisem! – kasutada neid koordinaate mõnedes spetsiifilistes päringutes, näiteks kas objektid asuvad üksteise läheduses või sees.”

„Hästi. Mis loomad on „päästjad”?”

„See on mingi bürokraadi peas sündinud jaburus. Vanasti olid need inimesed tuletõrjujad. Olgu, kui nad lähevad kokkupõrkel lumeräitsakasarnasteks lõksudeks muutunud autodest inimesi välja lõikama, jääb ainult palvetada, et nad ei peaks keset üritust ikkagi tuletõrjujateks hakkama, kuna arusaadavalt pole siis enam kedagi päästa. Tavaliselt aga kustutavad nad tuld. Ja tavaliselt teevad nad kõik,

et kiiremini kohale jõuda. Tegelikult peaaegu alati, sest Maksuamet põleb kahjuks äärmiselt harva.”

Lõime kokku. „Kuidas saab kaasnevad kulud „ära unustada”?”

Thor mõtles hetke. „Kas sa tead, et kui näiteks Tallinn täna hüljata, siis hävib see paarikümne aastaga. Mis on kõige kauem äratuntav?”

Kehitasin õlgu.

„Tohutult kaua, isegi kuni 10 miljonit aastat püsivad ainult väga spetsiifilised objektid, näiteks Pronkssõdur – pronks on nimelt äärmiselt vastupidav materjal.

Ka infosüsteem nõuab eluspüsimiseks pidevat tegevust. Eriti geoinfosüsteem, mis juba intuitselt peab peegeldama pidevalt muutuvat reaalsust. Ilma uuendusteta, ilma pideva tööta läheb geoinfosüsteem hapuks – muutub kõlbmatuks.

See on lihtsalt kohutav – tegemist on neljanda katsega luua Siseorganite haldusalas geoinfosüsteemi! Eelmised kärvasid, sest nende eest ei hoolitsetud.” Ta laiutas käsi. „Võimalik, et inimestel, kes tegid seal IT-ga seotud otsuseid, ei ole kunagi olnud koera või kassi. Isegi mitte tamagotchit. Või „kaotasid” nad selle ära, kui see ära suri? Siseorganites vahetavad nad töökohti.”

„Keegi ju peaks taipama...”

„Normaalsel, vaimselt tervel inimesel ongi seda raske mõista,” katkestas ta mind. „Nagu ma ütlesin, tuleb praeguse projekti raha headelt onudelt ja tädidelt Šveitsis. Edasisi kulusid aga... ei eralda mitte keegi. Teatud mõttes pole isegi ainult Siseorganid süüdi, neilegi öeldakse, et tehtagu. No nagu kogu Eesti – meil suhtuvad ju kõik nii, et ega sa ei pea siin olema, ega sa ei pea siin elama, ega sa ei pea siin töötama. Kui sa, alamolevus, ei sitsi ega hüppa käsu peale läbi rõnga, võid perse minna, tahtjatest on saba ukse taga...”

Olgem ausad, küllap keegi ikka küsis, et aga kaasnevad kulud? Aga selle peale mõmisesid surnud lesta pilguga bürokraadid ministeeriumist midagi ebamäärast, mis ära tõlgitult tähendas, et Siseorganid on selles supis üksi – Šveitsi raha tuleb huugama panna, edasi... läheb nagu tavaliselt. See on pikem lugu, aga väga lühidalt – nii see geoinfosüsteem eelmistel kordadel ära surigi.”

Ta vandus vaikselt. „Saad aru, praegu kasutavad operaatorid päästjate kohalesaatmiseks Delfi ja Google'i kaarti. Asi pole selles, et Google'i kaarti ei tohiks riiklik struktuur kasutusreeglite järgi oma töös kasutada ja nende kaartide

koostajad ei vastuta kõige vähemalgi määral info tõesuse eest. Need kaardid ei võimalda teha seda, milleks geoinfosüsteeme üldse luuakse – et lisada kaardile oma info ning selle alusel otsuseid vastu võtta. Sellise süsteemi puudumist Eestis võib mõõta kaotatud inimeludes. Aga seda numbrit ei taha keegi teada.”

„On nad tõesti nii lootusetud?” jäi mul selle jutu peale ainult silmi punnitada.

Thor mõtles hetke ja muigas siis: „Ei, muidugi mitte. Näiteks Piirigrupis töötab üks spets ja seetõttu sealne geoinfosüsteem isegi töötab. Noh, selline lihtne. See süsteem anti ka mulle hallata ja... no siin läheb kõik jälle tavaliseks tagasi. Nende kaart on sisevõrgus ilma igasuguse kaitseta. Ma juba panin prooviks oma koduõue piiripoi. Pärast kustutasin muidugi ära – kurat, õhtul ei pääse enam ilma viisata koju... Oled kuulnud väljendit *security through obscurity*? Saad aru, süsteem püsib elus, kuna õnneks kellelgi lihtsalt pole tulnud tahtmist sigatseda. Aga ega ma enne proovimist ei uskunud, et kõik selle asutuse sajad ja sajad töötajad oleksid võinud näiteks vähemasti piirivalve kaardil panna lätlased täitma oma Vabadussõja ajal antud ja seni täitmata lubadust Valka meile anda.” Ta vangutas taas pead. „Tead, mulle juba tundub, et kogu Siseorganite süsteem püsib tegelikult entusiastidel ja vanadel kohusetundlikel töötajatel.”

(jätkub)

- [Tegijad](#)